

A nemzet galambjai...

(Az iskola, melyet csak az Isten tart fenn! — Mosogatószék az iskolában — Ahol a tüdővész lakik — „Miért imádkoztok, gyermekek?” — A tyúk, mint olyan — A nyomor vértanúi — Borúra derű következik...)

Homály borong az Angusztátelepen. Mintha tüzes liliomok és tulipánok égő színe ütne át valami fekete fátolon. Az apró barakházak szinte belehalnak a vörhenyes ködbe; a deszkapalánk esővertén barnul a telep végén, sötét kordonként határolja a menekültek szomorú negyedét. Cupog a sár, amott meg porzik, csupa hepe-hupa. Meglátogatjuk Szalay István urat, a telep gondnokát, irodája falán Makoldy Jóska rajzai lógnak, amelyeken kimutatja pontos arányokban, hogy állatban, terményben, gyárban, iparban, kereskedelemben stb. milyen rengeteg értéket és kincset vesztített Csonka-Magyarország... A gondnok úr szívesen kalauzol és indulunk, hogy megtekintsük a telep iskoláját.

Keskény utcák szelik át a telepét. Gyimesi-utca, Fogarasi-utca, Nagyváradi-út. Szívünkbe nyíllal. Ott van a barak-iskola, mely az Országos Menekültügyi Hivatal által alapított napközi otthonból fejlődött ki fokozatosan. Elöl a „Bölcsőde” törpe épülete áll, melyet ezelőtt Hanckinson úr, az Angol Misszió vezetője látott el élelemmel, most pedig Bethlen Márta grófnő gondvisel. Könyöradomány, idegen missziók néhány ajándéka és a népjóléti minisztérium csekélyke hozzájárulása biztosítja némiképp a fennmaradást. No, meg a főváros! Ez is kitesz magáért.

Naponta 4 liter tejet rendel és fizet a 30-40 esőppnyi gyerekeknek,

akik közül a legkisebb egyéves, a legnagyobb pedig három. Szabó Kálmáné úrnő, menekült posta-felügyelő felesége, ki a bölcsődét vezeti, megnyitja előttünk kicsiny birodalmát. Gulliver vagyok a törpék országában. Milyen kedvesen bámészkodik ránk az apró emberkék szeme! Vagy tizenketten vannak a gyermekszobában.

csupa tulipántbimbócska. Piros köténye van mindeniknek. Barnák. Szőkék. Tiszta. Szépek. Leányok és fiúcskák. Szemükben sugárzik a lelki tisztasága, de árnyék borong halvány arcocskájukon, mintha éreznék, hogy

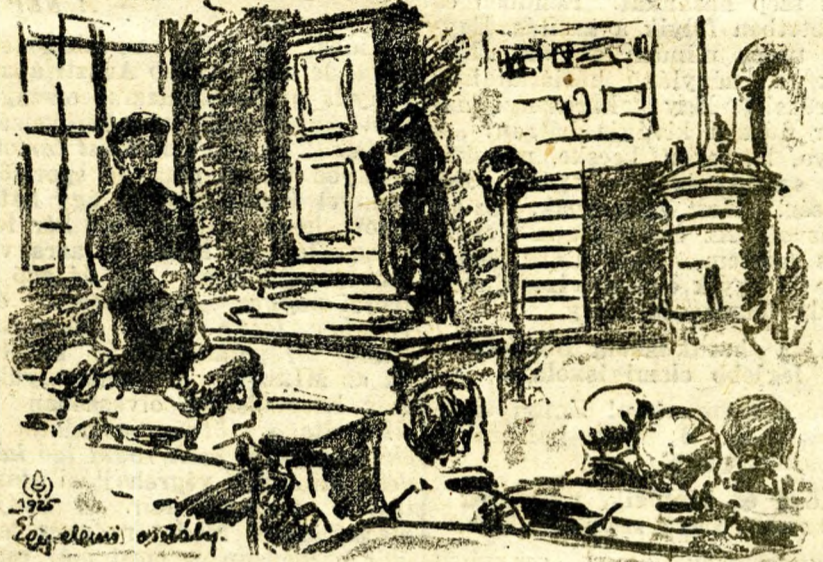
nincs hazájuk!

Árva virágok, kik elszakadtak az édes szülőföldtől. Csöndesen játszadoznak, csak egy pirinyó fiúcskából hűbben ki néha a fájdalom. A mamáját siratja, aki, szegény, gyárba jár. A többi fölcsillanó szemmel várja az ebédet. A tészta már ott fehérlik a padon: csipkedett a bablevesbe. Ma ez az ebédjük. Uzsonnára lekváros kenyeret kapnak. Melléjük kuporodunk s elbeszélgetünk velük. Egy-egy darab ég mosolyog a szemükből reánk.

Átmegyünk a pihenő-szobájukba. Húsz kis faágy van benne, hótisza fehérnemű, barna-sávos takaró. A falon angyalos kép. De nemcsak az angyal vigyázz a csöppségekre, hanem a dajkák is,

akik féltő gondossággal figyelik a gyermekek játékát, akiket este hazavisznek a szüleik.

Napi ezeröttszáz koronát fizetnek kicsinyeikért,

előtt, mely a bölcsőde mellett van. Kicsi, rozoga épület. Lánc-lánc-eszterlánc... Tízperces szünet és kijöttek az óvodából, a felhők közül. Baloghné Novák Erzsébet tanítónő vigyáz a kicsinyekre; csupa figyelem és szívósság. Hirtelen lehajol s egy ceruzavéget húz ki az egyik nebuló szájából. Jó Isten, hátha lenyelni! A fiúcska bebúvik a sorba és dalol a többivel. Valami irredenta dalt énekelnek. Madárkák az ágon, a szomorú magyar ágon, melynek terebélye alá cseh, szerb és oláh martalócok telepedtek. De csak ideig-óráig. Mert

ha Isten van az égben, nem nézi sokáig ezt a szegény, elhagyatott, hazátlan, szenvedő gyermekesereget!

Bemegyünk az óvodába. Pirinyó szoba. Kicsi fogasan néhány rongy-kabát lóg. A fal mellett apró kőcák,

a tanítónő egy konyhai mosogatószéken trónol,

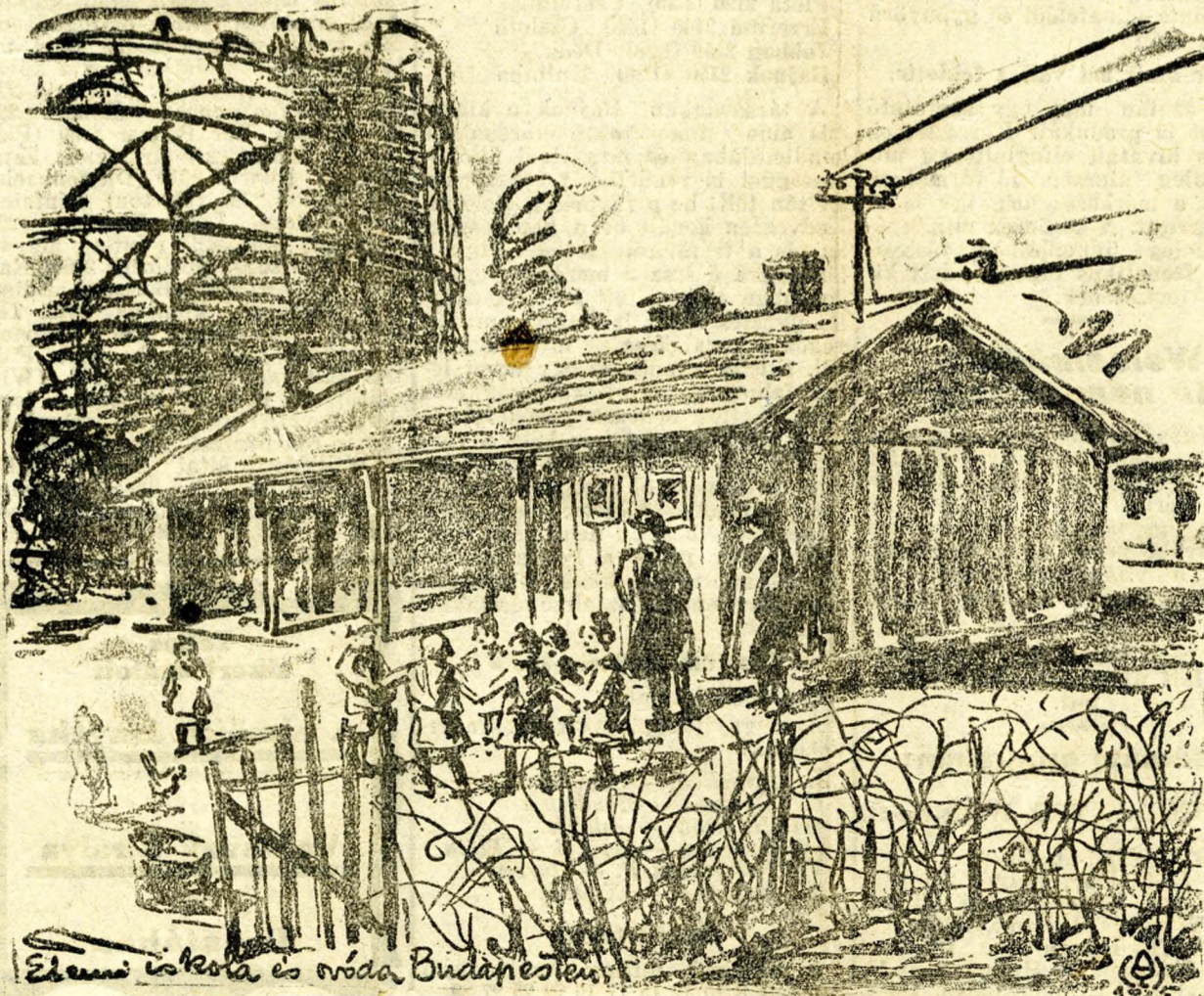
innen tanítja és irányítja a hatvanhét gyermeket, kik most körjátékba kezdenek, fiúk és lányok, vegyesen. Nagyon szűk és egészségtelen a helyiség, a levegője kiélt, deszkafalai piszkosak:

a tüdővész lakik itt!

Az ember szíve belesajdul. Menynyi szép gyerek! Milyen elhagyottak, rongyosak, szegénykék s mégis milyen édesen zeng az énekük: „De sajnálom, róka koma, azt a kicsi jércét, — ez sem tanulja meg soha a nehéz ábécét”... Nem, mert

letöri és elviszi őket még himbójukban a nyomorúság!

Átmegyünk az iskolába. Itt már a komoly ábécét tanulják. Egyetlen osztály. Negyvenkilenc növendéke van. Bálint Józsefné állami tanítónő oktatja őket. Panaszodik, hogy nagyon szűk és egészségtelen az iskolaszoba, de hát így is jobb, mert a legközelebbi iskola másfél kilométernyire van, az ú. n. Jancsi-telepen s hogyan tudnának odajutni az apró gyermekek a tavaszi-őszi sárban és a hófúvásban? A gyermekesereg kedvesen bámészkodik ránk. A falon a Himnusz szövege. Képek a falból. Fent tenyérnyi szekelőlyuk. Két pirinyó ablak.

Fekete tábla. Egy asztal. Apró padsor. Szegénység és nyomorúság. De ebben a szobácskában

nincs földarabolt Magyarország! Itt még mienk Erdély és a többi országrész!

Ebben az iskolában még a régi jó tanítási rendszer uralkodik. Egy kérdés: „Hol vannak a mi erdeink, gyerekek?” Felelet: „A mi erdeink a megszállt területen vannak.” Egy másik kérdés: „Miért imádkoztok, gyerekek?” Felelet: „Hogy visszacapjunk édes szép hazánkat.” Rendben és szeretetben folyik a tanítás. Egy-egy tudós minden gyerek. „Melyek a négy lábú háziállataink, gyerekek?” Egy bakarasznyi magyar fiúcska kivágja bátran: „A kutya, ló, tehén, kecske, macska; juh, szamár és a — tyúk.” Derültség. Most számolnak, aztán olvasnak. Az egész csupa eleven, friss értelem. Nem hiába jelentette ki egyik évvizsgálójukon Erődy főigazgató, hogy

ez a barak-iskola Budapest legjobb elemi iskolája.

Ekkora nyomorban! Ennyi szenvedés közt! És ilyen kultúrallapotok közepette!

Küzd és kínlódik, nyomorog és szenved ez a szegény iskola,

a gyermekek nyűtt rongyban járnak, hogy láttukra az ember szíve elfacsarodik. Van pénz ebben az elvetemült világvárosban, van pénz mindenre, csak az ilyesmire nem telik.

Idegen missziók vetnek egy-egy morzsát a nemzet galambjainak, a menekült magyar gyermekeknek, azok a missziók, amelyeknek eltartása havonta súlyos százmillióinkba kerül

és az ország szíve, ez az elkárhozott világváros, megfélekedzik a nemzet apró vértanúiról. Mert

vértanuk ezek a szegény, menekült gyermekek.

Arcuk sápadtsága beszél arról, hogy mi az a kegyelemkenyér; hogy mit hagytak ott s mit vettek el; hogy mennyit szenvednek és nélkülöznek, míg a pénz s a jólét aranyifjúsága kabarékba és mulatókba jár!

Kerek szemmel figyelik a kicsi mártírok a tanító nénit. Ez a kedves úriasszony — Bálint Józsefné — a legkiválóbb tanerők egyike. Ezelőtt nemzetiségi vidéken tanított s a magyarosításért már egyszer jutalmat is kapott. Megkér, hogy hívjuk föl a jó emberek figyelmét Nagy József rendőr négy árvájára, kik édesanyjukkal iszonyú nyomorban élnek az Augusztá-telep 12-es barakjában. Kérése bizonyosan szívekre talál. Most itt hintegeti ebben a pirinyó iskolában a szent magot. „Gyerekek, mit jelent a háromszínű magyar zászló piros színe?” Felelet: „Azt, hogy sok magyar vitéz vére kiomlott a hazáért.” És mit jelent a fehér? „Azt, hogy a magyar nemzet lelke tiszta és becsületes.” És a zöld szín? „Ez a reménységünk, hogy visszacapjunk elárvult országunkat.” Sugár ég a gyermekek szemén: az igazságos Istenbe vetett, törhetetlen bizalom. Egy kicsi orosz gyerek (a papája itt maradt hadifogoly) lelkendezve olvassa: Dani, Dóra, Dezső, Déva, Debrecen. Berta Jancsi pedig a következőket emeli ki az ábécés könyvből: Végén csattan az ostor, — nem mind arany, ami fénylik, — borúra derű következik. Ahitatosan szemelgeti a mondatokat. Mintha csak a magyar jövő új evangéliumát olvasná a csöppnyi lélek...

Lázár István.